

Základní škola a Mateřská škola Vranovice

KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY

Vypracovala: Mgr. Jana Masaříková

Úvodní informace

Tento dokument uvádí možnosti postupů při zjištění rizikového chování u dětí. Je určen řediteli školy (ŘŠ), třídním učitelům (TU), metodikovi prevence (MP) a výchovnému poradci (VP), aby věděli, co mají udělat, když nastanou nestandardní rizikové situace ve škole.

Krizovou situaci rozumíme situaci, která vyžaduje přerušování vyučování v dané třídě a oddělení jednoho či více žáků od zbytku třídy. S krizovým plánem jsou seznámeni všichni pracovníci školy a je k dispozici u ředitele školy a ve sborovně.

Ve škole bylo zřízeno školské poradenské pracoviště, které řeší i krizové situace.

Složení:

ředitelka školy Mgr. Blanka Sanytrová

zástupce ředitelky školy Mgr. Blanka Beňušová

školní metodik prevence Mgr. Jana Masaříková

výchovný poradce Mgr. Zdeňka Říhová

školní psycholog ZŠ Vranovice Mgr. Kateřina Navrátilová

zástupkyně ředitelky základní školy pro MŠ Monika Galbavá, DiS.

vedoucí vychovatelka ŠD při ZŠ a MŠ Vranovice Dagmar Knebllová

Důležitá krizová čísla

Integrovaný záchranný systém: 112

Policie ČR: 158

Záchranná služba: 155

Hasičský záchranný sbor: 150

Podkladem dokumentu je:

Školský zákon č. 561/2004 Sb., ve znění účinném od 1. 2. 2022

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)

Jednotlivé druhy rizikového chování žáků jsou zpracovány v Minimálním preventivním programu školy (MPP) na každý školní rok.

MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST – ZAJIŠTĚNÍ OBJEKTU ŠKOLY, ŠKOLSKÉHO ZAŘÍZENÍ Z HLEDISKA BEZPEČNOSTI ZAMĚSTNANCŮ A ŽÁKŮ

Ke vstupu do budovy je využíván pouze hlavní vchod. Další vchody jsou řádně zajištěny proti vstupu neoprávněných osob, zároveň jsou však bez omezení použitelní v případě nutnosti úniku – únikový východ. Neoprávněnému vniknutí do objektu školy je předcházeno kontrolou každé cizí osoby, zaměstnanec identifikuje cizí osobu a vyžaduje po ní informace o důvodu návštěvy. Mimořádná událost může vzniknout činností uvnitř organizace nebo může být oznámena z vnějších zdrojů.

Interní

V případě vzniku jakékoli mimořádné události (zpravidla požár, výbuch, úraz, vniknutí nepovolané osoby apod.) je zaměstnanec, který ji zjistí, povinen bez zbytečného odkladu toto oznámit řediteli organizace nebo nejvýše postavenému zaměstnanci, který je přítomen.

Externí

V případě přijetí informace z vnějšího zdroje je povinnost osoby zprávu předat oprávněné osobě. Příjem takových zpráv je zpravidla telefonicky, písemně či e-mailem. Pokud se jedná o zprávu anonymní, provede osoba, která ji vyslechla či přečetla, bez zbytečného odkladu přenos informace vedoucímu zaměstnanci. Současně se o příjmu takové zprávy provede písemný záznam udávající, kdy byla přijata, kdo ji podával, v kolik hodin byla přijata. Tento záznam bude uchován pro další řízení.

Záznam se provede na jakýkoli papír, není předepsán žádný tiskopis. Jde pouze o záznam o přijetí, aby v pozdějším řízení nedocházelo ke zveličování apod.

Ředitel, nebo nejvýše postavený zaměstnanec, na základě vlastního uvážení informuje složky IZS a řídí se jejich pokyny. Ředitel přijme okamžité rozhodnutí a prostřednictvím technických prostředků, nebo jiným způsobem, sdělí vzniklou situaci dalším zaměstnancům a osobám zdržujícím se v objektu. Je-li to nutné, nařídí evakuaci objektu. Evakuace bude vyhlášena školním rozhlasem. Pokud by došlo k poruše, bude zveřejněna pověřenými osobami, nebo mobilními telefony. Obsahem hlášení nadřízenému orgánu je především:

- datum, hodina a místo vzniku mimořádné události, druh a charakter vzniklé mimořádné události, dosud zjištěné následky mimořádné události, počty zraněných, mrtvých či pohřešovaných dětí a zaměstnanců a potřebná již přijatá opatření.

Evakuace osob při vzniku mimořádné události

Vlastní evakuace se řídí pokyny Požárního evakuačního plánu, popřípadě dle jiné interní a zveřejněné informace. Evakuované osoby se shromažďují na místě určeném v požárním evakuačním plánu. Pokud by došlo k ohrožení vodou apod., budou osoby shromážděny na místě, kde se nepředpokládá dosah vody.

Vlastní organizaci záchranných prací organizačně zajišťuje ředitel školy, který spolupracuje s jednotkami IZS.

Příprava k ochraně a vzájemné pomoci při mimořádné události

Zaměstnanci jsou seznamováni s pokyny pro chování při mimořádných událostech. Tyto informace jsou součástí pravidelného školení o BOZP a PO. Žákům jsou informace předávány průběžně v rámci výuky a sledování aktuálních událostí. Tématiku zařazují vyučující do jednotlivých předmětů učebního plánu na 1. a 2. stupni a využívají tělovýchovné vycházky a různá cvičení.

Možné případy mimořádných událostí:

Vniknutí cizí osoby či osob do areálu školy

Vstup do školní budovy je povolen výhradně zaměstnancům, žákům školy, jejich zákonným zástupcům a osobám pověřeným pro přivádění a vyzvedávání dětí. Cizím osobám je vstup do školy umožněn pouze za trvalého doprovodu zaměstnance školy a po ohlášení účelu návštěvy a jména navštívené osoby.

Pokud dojde i přesto k vniknutí cizí osoby či osob a je důvod domnívat se, že jsou tyto osoby nebezpečné, pak je zaměstnanec, který toto zjistí, povinen neprodleně uvědomit Policii ČR. Poté neprodleně oznámí tuto skutečnost nadřízenému zaměstnanci – řediteli školy, event. osobě, která je pověřena jeho zastupováním. Poté musí vyčkat příjezdu hlídky a zpřístupnit objekt prohlídce.

Aktivní útočník:

Aktivním útočníkem se označuje osoba, která z různých důvodů má potřebu ublížit lidem ve svém okolí. Jeho útok přichází nečekaně a je většinou velmi brutální.

Poznatky a zkušenosti získané z dosud známých útoků:

- Akce je naplánovaná
- Cílem je zabít nebo zranit co nejvíce lidí v krátkém čase
- Místem útoku bývá prostor s velkou hustotou lidí
- Výběr obětí je náhodný
- Různí útočníci volí různé druhy zbraní
- Útok trvá cca 15 minut
- Útočník se obvykle nechce dostat do střetu s policií

Reakce v případě útoku

- Uteč! Dostaň se z dosahu útočníka, je nutné myslet na ochranu zdraví a života
- Zamkni se! (zabarikáduj, znemožni nebo zkomplikuj vstup)
- Vypni techniku v učebně (PC, dataprojektory), ticho je důležité
- Zapni tichý režim mobilů (přístroj nevypínej)
- Varuj ostatní (mobil, rozhlas)
- Volej tísňovou linku 158, oznam, kde jsi a co se děje
- Zkus zklidnit ostatní v místnosti
- Nereaguj na osoby za dveřmi (možná lest)
- Vyčkej příchodu policie, dbej jejich pokynů, neplet' se do cesty
- Braň se
- V případě, že jsi učinil všechny výše popsané kroky a útočník se k tobě přesto dostal, udělej vše pro svou ochranu

Teroristický čin – anonymní oznámení o uložení bomby

Pokud bude oznámení o uložení bomby sděleno formou telefonátu, je třeba zapsat znění o umístění a druhu výbušniny. Pokud bude oznámení o uložení bomby sděleno formou písemnosti či elektronickou formou, písemnost uschováme k dalšímu šetření.

Postup:

- nahlásit událost na linku IZS 112 nebo HZS – 150 nebo Policie ČR – 158
- pokud je bomba v prostorách školy, kde se pohybují osoby, dochází k okamžité evakuaci
- evakuace bude provedena stejným způsobem jako při požáru
- podezřelého předmětu se nedotýkat
- dodržovat pokyny bezpečnostních složek

Teroristický čin – obdržení podezřelé zásilky

- neočekávaná zásilka od neznámého odesílatele
- výhružný text na zásilce
- zapáchající zásilka
- zásilka, u které po otevření zjistíme, že obsahuje prášek nebo podezřelý předmět

Postup:

- s podezřelou zásilkou netřepat ani nevyprazdňovat její obsah
- opustit místnost, umýt se vodou a mýdlem a událost ohlásit na linku HZS – 150 nebo na linku policie ČR – 158
- před zavoláním na tísňovou linku, je třeba zvážit skutečnosti, které vedou k názoru, že se jedná o podezřelou zásilku.

Únik nebezpečných látek při dopravní nehodě nebo technických haváriích

Každý zaměstnanec, který zpozoruje havárii s únikem nebezpečných látek, je povinen neprodleně nahlásit toto zjištění na ohlašovně, pověřenému zaměstnanci, nebo na linku HZS 150. Pokud havárii s únikem nebezpečných látek zpozoruje žák, nahlásí událost nejbližšímu zaměstnanci školy, který zajistí ohlášení na ohlašovně nebo řediteli školy nebo na linku HZS 150.

Hlavní zásady:

- Nepřibližovat se k místu havárie
- Provést ukrytí dle pokynů
- Uzavřít a utěsnit dveře, okna a jiné otvory
- Vypnout ventilaci
- Sledovat informace v rozhlase, televizi a místním rozhlase
- Budovu školy opustit jen na pokyn

V případě radiační havárie navíc:

- Připravit si prostředky improvizované ochrany
- Ochrana dýchacích cest – vodou navlhčené roušky (kapesník, ručník apod.)
- Ochrana hlavy – čepice, klobouk, šála tak, aby vlasy byly úplně zakryty a zvolená pokrývka chránila též čelo, uši a krk, povrch těla chránit kombinézou, kalhotami, pláštěm nebo pláštěnkou
- Ochrana rukou – rukavicemi, igelitovým sáčkem, nebo omotat kusem látky, nohy chránit vysokými botami
- Připravit si evakuační zavazadlo
- Jodové přípravky (tablety) a prostředky individuální ochrany převzít a použít až na základě veřejné výzvy

Sesuvy půdy, atmosférické poruchy, zemětřesení

Hlavní zásady:

- Sledovat aktuální informace o počasí
- Zjistit rozsah havárie
- Poskytnutí 1. pomoci
- Evakuace z ohroženého místa
- Dodržovat pokyny záchranářů

Náplň praktického cvičení

- Prohlídka protipožárních prostředků ve škole - umístění hydrantů, hasicích přístrojů
- Únikové východy, cvičný požární poplach, pravidelná cvičná evakuace školy
- Činnost učitele, žáků a požární hlídky při vzniku požáru ve škole
- Obsah a použití evakuačního zavazadla
- Prostředky improvizované ochrany osob
- Praktické chování v úkrytu (sklepní prostory)
- Praktické chování v případě havárie s únikem nebezpečných látek
- Poskytování první pomoci (obsah a použití lékárničky, odsun ošetření)

NOŠENÍ ZBRANÍ A PŘEDMĚTŮ OHROŽUJÍCÍCH ZDRAVÍ

Do školy je zakázáno nosit a používat věci nebezpečné pro zdraví a život svůj a ostatních (střelné zbraně, výbušniny, třaskaviny, petardy, zápalky, zapalovače aj.)

Doporučené postupy:

V případě zjištění vnesení nebezpečných pro zdraví a život svůj a ostatních osob žákem do objektu školy se postupuje takto:

- Informovat vedení školy
- Zajistit nebezpečnou věc

- Okamžitě informovat zákonné zástupce žáka a vyzvat ho k návštěvě školy, kde mu bude nebezpečná věc předána

PODEZŘELÁ LÁTKA, PODEZŘENÍ NA UŽITÍ OMAMNÉ LÁTKY ŽÁKEM

Doporučené postupy:

1. Vytvořit podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně všech školních akcí i mimoškolní činnosti.
2. Zajistit bezpečnost a ochranu zdraví žáků před škodlivými účinky návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně veškerých školních akcí.
3. Školním řádem školy a vnitřním řádem školského zařízení (dále jen „školní řád“) jasně vymežit zákaz užívání návykových látek ve škole, jejich nošení do školy.
4. Poskytovat žákům a zákonným zástupcům nezbytné informace nutné k zajištění jejich ochrany před tímto jevem.
5. Poskytovat žákům věcné a pravdivé informace o návykových látkách formou, která je přiměřená jejich rozumovému a osobnostnímu vývoji.
6. Působit na žáky v oblasti primární prevence užívání návykových látek.
7. Do veškerých poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví zakotvit informace o nebezpečnosti užívání návykových látek a zákazu jejich užívání při všech činnostech souvisejících se školními aktivitami.
8. Poskytovat žákům, kteří mají s užíváním návykových látek problémy, jakož i jejich zákonným zástupcům, informace o pomáhajících institucích a možnostech řešení situace.
9. Při řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek nebo distribucí OPL je třeba spolupracovat s dalšími zainteresovanými institucemi – Policie ČR, orgány sociálně - právní ochrany dětí, školská poradenská zařízení apod.
10. V případech, které stanoví zákon, plnit ohlašovací povinnost směrem k orgánům činným v trestním řízení, orgánům sociálně - právní ochrany obce s rozšířenou působností a zákonným zástupcům žáka.

Tabákové výrobky

Ve vnitřních i vnějších prostorách školy je zakázáno žákům kouřit. Prostor školy je označen viditelným textem doplněným grafickou značkou zákazu kouření. Takto jsou označeny vnitřní i vnější prostory.

Doporučené postupy při konzumaci tabákových výrobků ve škole:

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Pedagogický pracovník dále postupuje podle školního řádu školy: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), který založí školní metodik prevence do své agendy.
4. V případě porušení zákazu kouření informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka.
5. V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán sociálně - právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně - právní ochrany obce vyžadovat pomoc.

6. Porušení zákazu kouření je porušením Školního řádu.

Alkohol

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet nebo je v konzumaci alkoholu podporovat. Školním řádem škola stanoví zákaz užívání alkoholu v prostorách školy v době školního vyučování i na všech akcích školou pořádaných. Podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let může být trestným činem nebo přestupkem.

Doporučené postupy:

Konzumace alkoholu ve škole:

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
4. V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
5. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy: O události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má alkohol), který založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.
6. V případě, že žák požil alkohol, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
7. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně - právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností vyžadovat pomoc.
8. Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně – právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
9. V případě uživatelského zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
10. Porušení zákazu konzumace alkoholu je hrubým porušením Školního řádu. Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.
11. V případě podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost alkoholu (dechová zkouška), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce s orientačním testováním žáka na přítomnost alkoholu. Pokud je výsledek testu pozitivní, postupuje pedagogický pracovník obdobným postupem, jako je uvedeno od bodu 3.
12. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka.
13. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Nález alkoholu ve škole

Doporučené postupy:

V případě, že pracovníci školy naleznou v prostorách školy alkohol, postupují takto:

1. Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
2. O nález ihned uvědomí vedení školy.
3. Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
4. Zpracují stručný záznam o události.

V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka alkohol, postupují takto:

1. Zabavenou tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury
2. O nález ihned uvědomí vedení školy.
3. O nález sepiší stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal).

V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.

4. O nález vyrozumí zákonného zástupce žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, i orgán sociálně - právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.

5. V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.

Omamné a psychotropní látky (OPL)

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

1. Školním řádem škola stanovuje zákaz žívání OPL a jejich distribuci a přechovávání. Současně stanovuje zákaz vstupu do školy pod jejich vlivem. Školním řádem stanovuje rovněž tyto sankce za porušení zákazu: napomenutí třídního učitele, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy a snížený stupeň v chování. Porušení zákazu bude vždy projednáváno na pedagogické radě za účelem hodnocení klasifikace chování žáka.
2. Ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů páchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, se sám vystavuje trestnímu stíhání. Překazit takový čin lze tím, že ho včas oznámí orgánům Policie ČR nebo státnímu zástupci.

Doporučené postupy:

Konzumace OPL ve škole

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci OPL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
4. V případě, kdy je žák pod vlivem OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
5. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy. Především ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy.
6. V případě, že žák požil OPL, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
7. V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
8. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně – právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně – právní ochrany obce vyžadovat pomoc.

9. Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval OPL ve škole i v případě, že je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy).
10. Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně – právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
11. V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
12. Z konzumace OPL ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je nebezpečný pouze sobě, distributor všem. Distribuce je trestným činem, užívání OPL je porušením školního řádu.
13. Navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za nebezpečné a protiprávní jednání.
14. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem OPL, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Distribuce OPL ve škole

1. Distribuce OPL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.
2. Přechovávání OPL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přešůpek, nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin, ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.
3. Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci OPL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.
4. Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let, nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně – právní ochrany obce s rozšířenou působností.
5. Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsáním níže.

Nález OPL ve škole

V případě, že pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

Doporučené postupy:

1. Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
3. Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepí, opatří razítkem školy a svým podpisem a uschovají ji do školního trezoru.
4. O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.

V případě, že pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

Doporučené postupy:

1. Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
3. O nálezů sepiší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce.

4. O nálezu vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce žáka.

5. V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady jedů jsou známy protijedy. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

V případě, že pracovníci školy mají podezření, že některý z žáků má nějakou OPL u sebe, postupují takto:

Doporučené postupy:

1. Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.

2. Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce žáka.

3. Žáka izolují od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem. **U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.**

ŠIKANA

Šikanou se rozumí chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Jedná se o záměrné, cílené a opakované fyzické nebo psychické útoky jedince nebo skupiny vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí, nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Může probíhat formou fyzických útoků, bitím, vydíráním, poškozováním věcí, krádežemi i útoky slovními (nadávky, pomlavy, vyhrožování, ponižování), stejně jako sexuálními obtěžováními až zneužíváními. V poslední době se rozšiřuje šikana související s využíváním informačních technologií, tzv. kyberšikana (prostřednictvím e-mailů, sms zpráv, sociálních sítí). Projevit se může naopak i demonstrativním ignorováním žáka/skupiny žáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a těžké odhalitelnosti. Vždy k ní dochází v kontextu vztahů uvnitř konkrétní skupiny, není to věc pouze mezi obětí a agresorem.

VÝVOJOVÉ STUPNĚ ŠIKANY

a) První stupeň – zrod šikany, ostrakismus

Šikana na svém počátku je většinou zaměřena na nejméně oblíbené či nejméně vlivné žáky, projevuje se převážně mírnými psychickými formami tak, aby se okrajový (ostrakizovaný) člen necítil dobře – je pomlouván, více či méně odmítán, zesměšňován, oslovován urážlivou přezdívkou... Pokud se podaří tuto fázi šikany včas odhalit a vyřešit, většinou dojde k uzdravení skupiny.

b) Druhý stupeň – fyzická agrese a přitvrzování manipulace

Zrod šikany má potenciál přerůst do dalšího stupně většinou ze tří důvodů:

1. V náročných situacích (blížící se zkoušky, konflikt s učitelem, nezájem o školu), kdy ve skupině stoupá napětí, se neoblíbení žáci stanou ventilem tohoto napětí.

2. V podmínkách, kdy žáci spolu tráví hodně času a mohou vytvářet hlubší vztahy (např. škola v přírodě, lyžařský výcvik), v jejichž rámci mohou žáci mít potřebu vymýšlet tvrdší „zábavu“ na úkor nejzranitelnějšího spolužáka.

3. V jedné třídě se sejde několik (agresivních) asociálních jedinců.

Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

c) Třetí stupeň – klíčový moment – vytvoření jádra

Pokud se nepodaří zastavit šikanu hned v zárodku, velmi často se utvoří skupina agresorů, která spolu začne spolupracovat a systematicky šikanovat nejhodnější oběti. Jejich oběťmi se stávají téměř vždy ti nejslabší. Postupně se počet obětí rozšiřuje především na ty, kteří se jim nechtějí podvolit nebo k nim nemají „patričnou úctu“. Třída ví, o koho jde a většinou platí mezi ostatními žáky názor „raději on, než já“.

V tomto klíčovém momentu se rozhoduje, zda se počáteční stádium přehoupne do stádia pokročilého. Pokud se ve skupině nezformuje silná pozitivní podskupina žáků, kteří se agresorům postaví (je to velmi vzácné), tažení tyranů může nerušeně postupovat. Tento stupeň se již velmi těžko vyšetřuje, ostatní členové skupiny se bojí proti agresorům vystoupit nebo proti nim svědčit. Přesto je ještě v silách učitelů a vedení školy v tomto stupni zasáhnout a vyřešit konflikt v rámci školy.

d) Čtvrtý stupeň – většina přijímá normy agresorů

Normy agresorů jsou přijaty většinou členů skupiny a stanou se nepsaným zákonem, týrání spolužáka se začnou účastnit i mírní a slušní žáci v jakési „alternativní identitě“, která je poplatná normám vůdců. Ti je za to chválí a tím je v tomto ještě utvrzují. Při řešení tohoto stupně musí škola již spolupracovat s odborníky v oblasti psychologie a s Policií ČR.

e) Pátý stupeň – totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno jsou žáci rozděleni na dvě sorty lidí, „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly. Vyšetřování a řešení tohoto stupně šikany je již plně v kompetenci odborníků a Policie ČR.

U psychických šikan zůstává princip stadií nezměněn, i když jejich podoba je jiná. V popředí je nepřímá a přímá verbální agrese čili psychické násilí. Často se zraňuje „jen“ slovem a izolací. Rozdíl je pouze v tom, že se nestupňuje násilí fyzické, ale psychické. Krutost psychického násilí si však v ničem nezadá s nejbrutálnější fyzickou agresí.

DŮVODY (SIGNÁLY) K VYŠETŘOVÁNÍ ŠIKANY

Odhalit šikanu bývá velmi složité, ale mohou na ni upozornit některé signály. V těchto případech je učitel povinen okamžitě zahájit vyšetřování.

a) přímé varovné signály mohou být např.

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod.;
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejm. pronášené nepřátelským, nenávisným, pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí;
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmouvání učitelům apod.

b) nepřímé varující signály:

- žák vchází s učitelem do třídy, nenápadně postává o přestávce u kabinetu nebo sborovny, přichází pozdě do hodiny, vždy chodí všude jako poslední;

- žák je osamocený, s nikým se nebaví, nemá kamaráda;
- žák má pravidelně smutnou náladu, působí nešťastně a ustrašeně;
- žák má najednou velmi výrazně vyšší absenci, případně i neomluvenou absenci;
- žákovi se náhle zhorší prospěch, nesoustředí se při vyučování;
- žák je ve skupině okázale přehlížen, odmítán a izolován;
- žákovy věci jsou poškozené, rozházené nebo znečistěné;
- žák stále postrádá nějaké své věci, jejich ztrátu či poškození odmítá vysvětlit, případně používá nepravděpodobné výmluvy;
- při týmových sportech nebo skupinových činnostech bývá žák volen do skupiny vždy až poslední;
- na žákovu adresu míří „přátelské“ vtipy a kanadské žertíky, spolužáci mu hrubě nadávají, často ho kritizují a mluví o něm nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem;
- žák je ponižován a zesměšňován, třída se mu směje při neúspěchu před tabulí, oslovují ho zahanbující nebo negativně zabarvenou přezdívkou;
- objevuje se nápadně jednostranné strkání, pošťuchování, lehké pohlavkování, podráždění nohou apod.;
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo i řezné rány nedokáže žák uspokojivě vysvětlit;
- žák mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.

Šikanované děti potřebují pomoc také svých rodičů, ale velmi často si o ni z různých důvodů nedokážou říct, a to i tehdy, když jsou rodinné vztahy v pořádku. Proto je nesmírně důležité, aby rodiče nepřehlíželi určité projevy dítěte, které mohou mít vztah k šikanování. Čím více se těchto projevů objevuje, tím větší je riziko šikanování. Jednotlivé projevy nemusejí mít se šikanováním vždy něco společného, ale téměř jistě signalizují skryté volání o pomoc.

Zákonní zástupci žáků by si tedy měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;
- nechutí dítěte jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo), dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach;
- ztráta chuti k jídlu;
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma; své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

Pokud se u dítěte některé tyto projevy vyskytnou a rodiče mají podezření, že může jít o šikanu,

urychleně navštíví školu, tuto skutečnost oznámí a společně s pedagogy se domluví na dalším postupu. Pokud rodiče sami zjistí, že se jedná již o pokročilý stupeň šikanování, neprodleně informují rovněž Policii ČR.

ZÁSADNÍ JE URČENÍ ZÁVAŽNOSTI SITUACE...

- ať již má podezření pedagog, TU, MP či VP, vždy musí rozlišit:

A) zda je situace akutní (jedná se o přímé ohrožení psychického či fyzického zdraví žáka), a je tedy nutný okamžitý zásah ze strany školy – postup dle Krizového plánu školy a doporučení MP či VP

B) zda se jedná o akutní situaci, která však vyžaduje maximální diskrétnost a nutnost vypracovat šetrný, a především bezpečný postup při řešení (časový rozsah řešení situace do max. 2–5 dní) se zajištěním nepřetržitého monitoringu situace ze strany školy – postup dle Krizového plánu školy a doporučení MP či VP

C) zda se jedná o závažnou, ale neakutní situaci, která vyžaduje pohovor s žákem/žáky, konzultaci s MP či VP, PPP, pohovor s rodiči a při jejímž řešení si škola může dovolit postupovat bez přílišného časového omezení

D) zda se jedná o neakutní, ale možnou vznikající rizikovou situaci (není přímo ohroženo psychické či fyzické zdraví žáka), u které je na místě pozorování v určité časové lhůtě za účelem získání více informací o problému, které je možné dále konzultovat s MP či VP

OVĚŘENÍ SITUACE

1. Pro ověření je nezbytné nalezení vhodných svědků. Ideální počet svědků je 4 – 5 žáků, pokud se situace jeví jako akutní, je třeba volit ty žáky, u nichž je možné předpokládat, že budou mluvit pravdu, že patří k neutrálním osobám třídy. Není-li však situace příliš akutní, je vhodné nechat vyplnit třídu speciální anonymní dotazník, z jehož vyhodnocení vhodní svědci vyvstanou. Je nutné myslet taky na to, že i svědky musíme ochránit před možným agresorem či agresory, proto si je nevoláme v hodinách ze třídy, ale je potřebné je oslovit nenápadně, během přestávky, po vyučování, v jídelně, ve školním kroužku apod.

2. Určité signály o šikaně lze získat z rozhovoru s rodiči potenciální/ch oběti/obětí. Formou telefonátu či osobní schůzky je možné se rodiče/rodičů doptat, zda si u dítěte nevšimli změn v chování, jednání, neadekvátních reakcích (pomočování, zvraty v chování, noční děsy, poškozené věci, změny ve vztahu k okolí, zhoršení prospěchu atd.), jakýchkoliv „drobností“, které by mohli být signálem rizikové situace. Tento rozhovor je vždy veden v nepřítomnosti dítěte, pokud je rozhovor veden telefonicky, vždy je na místě se ujistit, zda se dítě nenachází v blízkosti rodiče. Ve fázi ověřování situace při rozhovoru s rodiči nikdy nemluvit o šikaně, ani o tom, že má škola na výskyt šikany podezření, pouze si ověřit signály – zda i rodič zaznamenal,

že s jeho dítětem není něco v pořádku. Získávání informací od rodičů je věc velice citlivá, dotazy učitele mohou rodiče vyděsit, a ten může neadekvátně zareagovat. K získávání informací od rodičů je tedy dobré se uchýlit až v momentu, kdy už byly vyčerpány všechny ostatní možnosti. Kontaktovat rodiče je možné dle stavu situace až později po důkladném vyšetření situace, kdy jsou sesbírány důkazy o ubližování – tady jsou již rodiče plně seznámeni se situací svého dítěte. K tomuto ale dochází spíše v rámci šetření situace. Je nutné myslet na to, že škola má ze zákona povinnost rodiče žáka informovat, vždy je však třeba vyhodnotit, KDY toto udělat, a to vzhledem k možným nežádoucím reakcím rodičů, které by mohly negativně ovlivnit šetření a usvědčení agresorů. Platí však, že rodiče je nutné kontaktovat nejpozději v momentě, kdy MP spolu s TU a VP situaci řádně prošetří a vyvodí jasné závěry. Pokud o ubližování informují školu rodiče, je nutné rodiče pravidelně

s výsledky šetření seznamovat. Je-li to příhodné (vzhledem k právní ochraně školy), lze rodiče písemně požádat o souhlas s vyšetřováním.

ŠETŘENÍ SITUACE

1. Nejprve je nezbytné odhadnout (z pozorování, z dostupných informací) závažnost situace a zvolit, o jakou formu a stupeň šikany se může jednat. Toto rozhodnutí je klíčové k určení dalších kroků! Pokud by vzniklo podezření na pokročilejší stupeň šikany, je třeba neodkladně jednat a ochránit oběť/oběti.
2. Po vyhodnocení vážnosti situace přichází na řadu rozhovor s informátorem/informátory (žák/žáci/učitel). Rozhovor s informátorem pomáhá situaci dále specifikovat. Informátor nesmí být prozrazen! Udělat si poznámky pro další šetření.
3. Rozhovor s obětí je třeba vést velice citlivě! Je třeba se připravit na variantu, že oběť šikany bude svou situaci zlehčovat a snažit se ze strachu tvrdit, že se jí vlastně nic neděje. Vhodně kladenými otázkami je možné oběť vyvést z popírání a pomoci jí k pojmenování, co se s ní děje. Také rozhovor s obětí je nutné zaznamenat.
4. Dalším krokem je nalezení svědků a rozhovor se svědky. Tady je třeba pečlivě vybírat žáky, se kterými bude veden pohovor (viz informace výše). Na žáky při rozhovoru nenaléháme, necháme je říct, co chtějí. MP nebo šetřící učitel musí vést písemný záznam rozhovoru s každým žákem, se kterým bude hovořit! Záznam pohovoru musí být zaznamenán doslovně! Je-li to možné, je na místě přizvat k rozhovorům dalšího pedagoga jako svědka pro případné stížnosti ze strany rodičů či otázek institucí, které by do řešení problému mohly být zainteresovány.
5. Během vyšetřování průběžně poskytujeme oběti/obětem podporu a pomoc, pokud je toto na místě, skýtáme oporu i svědkům. NIKDY NEKONFRONTOVAT oběť/oběti a svědky s agresorem/agresory!
6. Rozhovor s agresorem/agresory. U rozhovoru s agresorem je nutné, aby byl přítomen ředitel školy, popř. zástupce ředitele, MP či VP (ideální je přítomnost 3 kompetentních osob). Tak jako u rozhovorů s žáky – svědky a obětí/oběťmi - i zde je nutné pořídit přesný písemný záznam rozhovoru s agresorem/agresory. Agresorovi/agresorům je třeba sdělit, jaké důsledky jejich počínání bude mít, a nezáleží na tom, zda se přiznali, či nikoliv. Agresorovi/agresorům oznámíme, jak budou postiženi v případě, že oběť znovu napadne/napadnou (např. při jakémkoli náznaku šikanování bude případ nahlášen policii). Pokud je agresorů více, je důležité vést vyšetřování jednotlivě. Při vyšetřování nesmí agresor zůstat bez pedagogického dozoru a musí se zamezit kontaktu mezi jednotlivými agresory. Konfrontaci agresorů je nutné vždy zvážit, ale je možná, pokud má vyšetřující pedagog/ředitel školy dostatek důkazů z vyšetřování jednotlivých agresorů. Stejně jako předchozí pohovory i tento je nutné co nejpřesněji zaznamenat.
7. Pro potrestání agresora využít výchovných opatření – viz Školní řád.
8. Po vyslechnutí oběti/obětí, informátorů, svědků a agresora/agresorů by se měl TU, MP a VP sejit s ŘŠ, vyvodit patřičné závěry, důsledky pro agresora/agresory a vytvořit podpůrný program pro oběť/oběti s maximálním ohledem na jeho/jejich bezpečnost (mimořádné dozory, možnost individuálních konzultací s metodikem prevence apod.).

Pozor – každá oběť více či méně negativně reaguje na uvolnění psychického napětí až traumatu, které jí/jim šikana způsobovala. Tyto reakce bývají „paradoxně“ spíše negativní – úzkostnost, plačtivost, neuróza, zhoršení prospěchu, ale i výbušnost, odsekávání, provokace druhých apod. Toto období může trvat v souvislosti na rozsahu šikany i několik týdnů. Je třeba na to připravit rodiče, s obětí/oběťmi o tom otevřeně hovořit. Pokud se situace neuklidní, je nutné doporučit rodičům návštěvu dětského klinického psychologa.

9. Jednání s rodiči šikanovaného – žádný rodič nereaguje na oznámení, že jeho dítěti bylo ubližováno dobře, proto je nutné ihned v úvodu rozhovoru ubezpečit rodiče o okamžité ochraně dítěte a zajištění jeho bezpečí. Většina rodičů následně reaguje otázkou „kdo to udělal?“. Rodiče mají na tuto informaci právo, není tedy nezbytné agresora/agresory anonymizovat. Rodiče také žádají potrestání agresora/agresorů, je tedy možné jim říci, že šikana je zapracována do ŠŘ a agresor/agresoři budou dle toho potrestáni. Pokud budou rodiče oběti/oběti žádat o setkání s rodiči agresora/agresorů, pokuste se jim toto vymluvit – tyto konfrontace bývají velmi emočně vypjaté, k omluvě, kterou by zřejmě chtěli slyšet, často nedochází, naopak si mohou paradoxně vyslechnout mnoho urážlivých slov na adresu svého dítěte i svou. Nikdy tedy nezvat rodiče obou stran do školy v podobnou dobu, ideálně každé v jiný den! Rodiče oběti/oběti se také ptají, „co bude dál?“. Je třeba jim říci, že jejich dítěti bude dlouhodobě zajištěna bezpečnost, situace bude každodenně monitorována, s obětí/oběťmi se bude nadále odborně pracovat v rámci individuálních konzultací s MP a TU i v rámci práce s celým kolektivem, kterého se toto jednoznačně týká. Rodiče budou samozřejmě o všem informováni. Je nutné rodiče požádat o spolupráci – cokoliv, co by je na chování jejich dítěte zneklidňovalo, ať sdělí TU a MP, ti pak mohou doporučit další podpůrné kroky, a pomoci tak rodičům nelehkou situaci zvládat. Vždy je dobré rodiče upozornit, že se jedná o dlouhodobý proces!

Jedná-li se o oběť/oběti pokročilých, brutálních a kriminálních šikan, je nutné rodiče přesvědčit o okamžité spolupráci s PPP, klinickým psychologem, psychoterapeutem nebo pedopsychiatrem.

Pokud by se i přes veškerou snahu školy i rodičů podařilo agresorovi/agresorům znovu na oběť/oběti psychicky či fyzicky zaútočit, mají rodiče oběti/oběti právo oznámit toto na Policii ČR (i když je/jsou agresor/agresoři nezletilí).

Učitel je svědkem šikany – brutálního násilí (nebo je mu toto oznámeno)

1. Bezprostřední záchrana oběti/oběti! Odvést oběť/oběti okamžitě ze třídy!
2. Zabránit domluvě agresorů.
3. Oznámit událost řediteli školy a třídnímu učiteli, domluvit se a zajistit následnou ochranu oběti. Oběť nepouštět zpět do třídy! Nutná spolupráce všech pedagogů!
4. Pokračovat v pomoci a podpoře oběti - dát oběti napít, zajistit lékařské vyšetření, pokud je to nutné apod. ŘŠ, MP či VP určí pedagoga, který bude až do odvolání na oběť/oběti permanentně dohlížet – možnost nervového zhroucení, útěku ze strachu apod.
5. Kontaktovat rodiče oběti/oběti – při rozhovoru s rodiči se vyvarovat slovu šikana, lépe je používat výrazy jako ubližování, fyzické napadení, fyzické trápení. Hovořit s nimi však „na rovinu“, nesmí jim být nic zamlčeno, důležité je ujistit je, že se konflikt řeší. Dohodnout se s rodiči, jakým způsobem bude zajištěna bezpečnost dítěte.

6. Kontaktovat odborná pracoviště – PPP, příp. psychologa, psychiatra, OSPOD apod.; kontaktovat policii.

Odhalení šikany bývá obtížné. Strach vytváří obvykle prostředí „solidarity“ agresorů i postižených.

Účinné a bezpečné vyšetření šikany vychází z kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování.

Je nutné mít na paměti rozdílné postupy při vyšetřování počátečních a pokročilých stádií šikanování.

POSTUP PŘI VYŠETŘOVÁNÍ ŠIKANY

Dostane-li učitel informaci o podezření na šikanování (od rodičů, kamarádů oběti, oběti samotné, anonymní oznámení), informuje ředitele školy. Totéž učiní v případě, že má sám podezření na šikanování. Ředitel školy určí, zda vyšetřování povede třídní učitel, metodik prevence či oba společně, popř. spolu s vedením. Obecně platí, že vyšetřování musí být zahájeno neprodleně, důsledně vedeno a dotaženo do úplného konce, včetně potrestání agresorů. Je nutné o podezření na šikanu a připravovaném vyšetřování informovat rodiče/zákonné zástupce, pokud oni nebyli oznamovateli.

Vyšetřování šikany 1. – 3. stupně

Při řešení šikany dochází nejčastěji k těmto chybám:

- společně je vyšetřován agresor i oběť;
- vyšetřování je prováděno ve skupině, ve třídě;
- vyšetřování nemá promyšlenou taktiku a strategii, postupuje nahodile;
- pedagogové nevědomky chrání agresora, nepřipouští, že on by mohl šikanovat;
- výpovědi oběti jsou bezdůvodně zlehčovány ve snaze šikanu zakrýt;
- pedagog se snaží „objektivně“ rozdělit vinu mezi agresora a oběť;
- výpovědi zmanipulovaných svědků nejsou konfrontovány;
- agresori jsou včas informováni, mají dost času na přípravu své výpovědi i ovlivnění svědků a často i oběti;
- postup vyšetřujícího je natolik nevhodný, že oběť odmítne vypovídat;
- vyšetřování je vedeno tak neobratně, že ostatní žáci odmítnou vypovídat či vědomě lžou ze strachu, aby se nestali i oni obětí;
- pozdní šetření - neřešená počáteční stadia, při zjištění je proces vyšetřování odložen na druhý a další den;
- nespolupráce s rodiči;
- „zametání pod práh“ – u nás na škole šikana není;
- neadekvátní tresty;
- snaha řešit šikanu tlakem na odchod oběti na jinou školu.

Zmapování symptomů - tj. určení stadia šikany pomocí nalezení odpovědí na následující otázky:

Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí?

Kdo je agresorem, popřípadě kolik je agresorů? Kdo z nich je iniciátor, kdo se aktivní účastní?

Co, kdy, kde a jak dělali agresori konkrétním obětem?

Jak dlouho šikanování trvá?

Kdo to viděl?

Výpovědi je nutné důkladně zapsat a následně vypracovat přehled se jmény iniciátorů, aktérů, agresorů a přesnými údaji kdy, kde, jak a co komu udělali. Výše uvedené otázky jsou nezbytné pro rozhovory s informátory, obětí a svědky.

A) Rozhovor s informátory – rodiče, kamarád, samotná oběť

Zaručíme důvěrnost zdroje informací – ubezpečíme, že situaci budeme řešit, ale nesdělíme, kdo informaci podal. Nebagatelizujeme, každé sdělení bereme vážně, škola je povinná zajistit bezpečí každého dítěte!!!

B) Rozhovor s obětí – zápis (nikdy neprovádět rozhovor zároveň s obětí a agresorem či před třídním kolektivem)

C) Vytipování svědků

Kdo je tvůj kamarád? – reflexe vztahů k ostatním dětem ve třídě, citlivě – vlastní reflexe ubližování může být pro dítě traumatizující, nenutit, dítě to může psát, malovat.

Ujistit dítě, že situaci budeme řešit, kdykoliv může přijít...

Děje se to i někomu jinému? Co mu dělají? (mluvit o někom jiném může být snazší). Netlačit.

D) Individuální rozhovor se svědky (rodiče obětí, spolužáci, kamarádi, ale i děti samy)

S každým svědkem promluvíme samostatně. Jejich výpovědi zapíšeme a porovnáme.

V případě, že se některé výpovědi rozcházejí, můžeme použít metodu konfrontace dvou i více svědků. Nikdy však svědků s agresory!!! Důležité je to, aby se agresori nedozvěděli, kdo na ně co vypověděl. Stejně tak je důležité zajistit, aby agresori nevěděli, že vyšetřování probíhá.

E) Rozhovor s agresory

Víme, že ... sdělení faktů

Tento krok je vždy posledním ve vyšetřování. Musíme být na něj velmi dobře připraveni a mít dostatek informací. Velmi důležitý je moment překvapení. Využijeme k tomu výpovědi obětí a svědků. Je třeba připravit na to, že agresori budou lhát, vymýšlet si, svalovat vinu na druhého a věc zlehčovat. Případně budou tvrdit, že se jednalo pouze o vtip, legraci a že se to oběti líbilo. Pokud však máme dostatek podkladů, tak je důležitost tohoto rozhovoru pro odhalování pravdy většinou zanedbatelná. Lze ho využít hlavně pro doplnění a potvrzení získaných informací. V případě, že je agresorů víc a svalují vinu jeden na druhého, je vhodné využít vzájemnou konfrontaci agresorů mezi sebou.

Otázky, které je možné použít při vyšetřování:

Kombinovat uzavřené a otevřené otázky vedoucí k popisu situace. Uvedené otázky je nutné dále rozvinout, reagovat na odpovědi. Otázky nejdou ve sledu.

Pro oběť: Jak se cítíš/ jak ti je?

Co se stalo?

Kde se to stalo?

Kdo u toho byl?

Jaký vztah máš k....?

Stalo se něco takového již dříve?

Kdy to začalo a jak?

Pomohl ti někdo?

Viděl vás někdo?

Řekl jsi to někomu – požádal o pomoc?

Bylo možné se bránit?

Pro informátory: Co se stalo?

Kdy to začalo a jak?

Jak často se to děje?

Kde se to stalo?

Jak se chová oběť/agresor?

Pro agresora: (otázky vyplývají z předchozích výpovědí obětí, svědků, neutrálních informátorů – vycházet z diagnostiky třídy) Co se stalo?

Co tě vedlo k tvému chování?

Co jsi dělal?

Popiš situaci!

Nutil tě někdo?
Kdo u toho byl?
Kde se to stalo?
Kde jsi byl ty?
Kde přesně jsi byl?
Stalo se něco takového již dříve?
Jaký vztah máš k....?
Jak jsi se u toho cítil?
Co bys navrhoval za řešení ve tvé situaci?

Zajištění ochrany obětem šikanování

Pořadí tohoto kroku není pevně dáno, záleží na závažnosti situace a na tom, zda je oběť v bezprostředním ohrožení a je nutné ji bezodkladně ochránit – např. když agresori pravidelně čekají na oběť před školou.

Výchovné komise, rozhovory s rodiči obětí a agresorů:

Po ukončení vyšetřování seznámí učitel s výsledky rodiče obětí i agresorů. Musí počítat s tím, že především u rodičů agresorů se většinou setká s minimem pochopení a spolupráce. Spíše budou tvrdit, že jejich potomek takového jednání není schopen, případně, že byl k takovému jednání „stáhnut“ ostatními. Je nutné jim zdůraznit, že naším zájmem je jejich dítěti pomoci.

V případě odmítání spolupráce pohrozit kontaktováním OSPOD, případně OSPOD opravdu informovat. V žádném případě nepředávat kontakty rodičů obětí a agresorů!

Smíření

Případné smíření je možné pouze na individuální bázi, pokud oběť chce a je zjevné, že agresor lituje a rozhodně ne před třídou!

Třídnická hodina

Velmi důležitý bod, který nesmí být vynechán. Učitel by měl třídě sdělit fakta, spíše obecně, neponižovat, podpořit tvorbu pravidel, zaměřit se na budoucnost, jak všichni můžeme podpořit zdravé klima třídy. Zdůraznit, o jak velmi nebezpečnou formu chování se jedná, jak moc je nebezpečná.

Třídní schůzka pro rodiče

V závislosti na závažnosti situace je o výsledcích šetření nezbytné informovat rodiče všech žáků, protože děti si informace nenechají pro sebe a je tudíž třeba všem rodičům dát najevo, že škola šikanu řešila. Schůzky by se měl zúčastnit metodik prevence, výchovný poradce či zástupce vedení školy.

Vyšetřování pokročilé formy šikany (4.-5.stupeň)

Vyšetřování tohoto typu šikany je velmi složité a škola ho již nezvládne vlastními prostředky. V rámci první pomoci je nutné při pokročilých, brutálních a kriminálních šikanách spolupracovat zejména s Policií ČR, pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče a orgánem sociálně právní ochrany dítěte.

Doporučený postup:

1. Bezprostřední záchrana oběti.
2. Izolace agresorů a zabránění jejich domluvě na křivé výpovědi.
3. Okamžitě informovat ředitele školy a metodika prevence – domluvit se s nimi na dalším postupu.
4. Pokračovat v pomoci a podpoře oběti.
5. Nahlášení Policii ČR.
6. Informovat rodiče obětí i agresorů.
7. S Policií ČR spolupracovat na vyšetřování.

Kyberšikana

Zvláštnosti kyberšikany oproti tradiční nepřímé (psychické) šikaně.

Anonymita

- Oběť o napadení leckdy ani nemusí dlouhou dobu vědět
- Oběť není vždy schopná identifikovat či vystopovat agresora
- Vnímání dopadu jednání (útočník nevidí přímou reakci oběti na útok)
- Odosobnění útoku

Čas

- Útoky se prostřednictvím internetu šíří mnohem rychleji než v realitě.
- Útoky probíhají bez přestávek – oběť je šikanována 24 hodin denně, 7 dní v týdnu
- Útok je možné provést kdykoli (0:00, při hodině matematiky apod.)
- Příprava a realizace útoku není časově limitována

Místo

- Agresor může provést útok odkudkoli (škola, hřiště, kavárna, doma)
- Není nutná přítomnost agresora a oběti na stejném místě. Proměna profilu agresora i oběti. Pro útok není nutná fyzická, psychická či sociální zdatnost (oběť „klasické šikany“ může být kyberagresorem)
- Podmínkou provedení útoku je „kyber– gramotnost“ a její úroveň
- Kyber - prostor je dostupný komukoli
- Děti a mladí lidé za těmito projevy šikanu vůbec nemusí vidět. A protože nepoznají, že se jedná o šikanu, neví, jak se s ní vypořádat.
- Obtížnost zajištění rychlé ochrany oběti (odstranění profilu, SMS, ICQ)
- Často chybí svědci
- Obtížně stopovatelný útočník
- Nejednoznačný přístup k legislativě

Nejčastější motivy kyberagresora

- Snaží se ovládat druhé prostřednictvím strachu, touží po moci. Obvykle potřebují pro svou činnost publikum.
- Znuděný, hledá zábavu, narcistický.
- Kyberšikana je obvykle páchána ve skupině, nebo je ve skupině alespoň plánována.
- Bere právo do svých rukou (zlonapravující, uděluje lekci).
- Pracují většinou sami, ale mohou své aktivity a motivy sdílet se svými nejbližšími přáteli.
- Má tendenci odpovídat ve vzteku nebo frustraci – pomsta, kompenzace (někdy může být obětí klasické šikany).
- Má sklon vystupovat na internetu jako někdo jiný.
- Zneužívat ICT technologie, bez vědomí závažnosti tohoto jednání.
- Motivem jsou dva hlavní důvody:
 - a) můžu
 - b) je to legrace.

Doporučené postupy:

Kyberšikana se děje na půdě školy během vyučování

1. Vyrozmět vedení školy, školního metodika prevence a ostatní členy ŠPP, kteří si rozdělí role v řešení kyberšikany.
2. Zajistit ochranu oběti - oběti doporučit, aby:
 - neodpovídala – nekomunikovala s útočníkem, nesnažila se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožovala, nemstila se. Cílem útočníka je vyvolat v oběti reakci, ať už je jakákoli.

- blokovala útočníka – zamezila útočnickovi přístup k účtu nebo telefonnímu číslu a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (kontaktovat poskytovatele služby).
 - ukládala důkazy (screenshoty) – svěřila se blízké osobě, pro uchování důkazů oslovila někoho, kdo má vyšší IT gramotnost, kontaktovala školu a specializované instituce (PPP, policii, SVP, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.), ukládala SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, www stránky)
 - mluvila o tom, co se jí děje.
3. Zajistit dostupné důkazy s podporou IT kolegy
 4. Důkladně vyšetřit a žádat odbornou pomoc - vyšetřit všechny souvislosti se zjištěným incidentem. Zajistit si podporu a pomoc externího pracovníka (IT expert, PPP, PČR). Kontaktovat a spolupracovat s MySpace, Facebookem, nebo jakýmkoli jiným webovým prostředím, kde ke kyberšikaně došlo.
 5. Opatření – zvolit takové opatření a řešení, které je odpovídající závažnosti prohrěšku a důsledkům, které agresor způsobil.
 6. Informovat a poučit rodiče - informovat rodiče oběti i rodiče kyberagresora. Postup a zásady sdělování informací jsou stejné jako u „klasické šikany“ (např. NE konfrontace oběti a agresora). Poučit rodiče o tom, koho mohou (je vhodné) kontaktovat (Policie ČR, OSPOD, PPP, právní zástupce atd.).
Některé případy kyberšikany nespádají do kompetence školy.
 7. Žádat konečný verdikt a informace – při zapojení a následně celém prošetření případu trvat na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí (PČR) a dalších subjektů (rodiče).
 8. Postihy - při postizích agresorů postupovat v souladu se školním řádem.
 9. Informovat zasažené žáky o výsledcích šetření ve škole a udělených trestech. Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě, že se rodiče odmítají spolupracovat se školou a odmítají se zúčastňovat výchovných komisí, je škola opět oprávněna vyrozumět OSPOD. Kyberšikana se neděje na půdě školy, škola nemůže udělovat kázeňské tresty, popř. snížené známky z chování za činnost, která se nestala během vyučování. To ovšem neznamená, že by škola neměla kyberšikany řešit alespoň v následujících základních bodech:

Doporučit rodičům oběti, aby se v případě kyberšikany svého dítěte obrátili na Policii ČR, popřípadě podali žalobu k soudu.

Informovat (se souhlasem zákonného zástupce žáka nezletilého) zasažené žáky o postupu při řešení kyberšikany. Sdělit jim, že škola trestat v tomto případě nemůže, a proto byl případ předán policii/soudu. Děti potřebují vědět, že za každé nepřiměřené chování přijde trest.

Nahlásil mi to můj žák:

Pokud k vám mají děti důvěru, mohou se vám svěřovat i s problémy např. svých kamarádů z jiných škol. Měli byste žáka vyslechnout a dát mu praktické rady, kam se jeho kamarád může obrátit pro pomoc, jak má zajistit důkazy apod. Zeptejte se po pár dnech svého žáka, který vám věc nahlásil, jak vše pokračuje. Leckdy může znamenat „kamarádovi se stalo“ naopak „mně se děje, ale ještě nemám odvalu o tom mluvit“.

Zaslechl(a) jsem to z důvěryhodných zdrojů:

Zde záleží na vašem přístupu, zda se v případě chcete osobně angažovat, např. radou. Není to věc školy.

KDE HLEDAT POMOC

Ze všeho nejdůležitější je překonat strach a svěřit se – rodičům, učiteli, spolužákům, kamarádům mimo školu, kteří šikanu oznámí místo oběti.

O pomoc je možné požádat i telefonicky:

Linka bezpečí – pro děti v ohrožení nejen šikanou, bezplatné volání na telefonní číslo 116 111.

Rodičovská linka – pro všechny dospělé, kteří mají starost o děti, telefon 606 021 021.

Informace k šikaně na internetu:

www.e-bezpeci.cz

www.minimalizacesikany.cz

Postup školy při přivolání Policie ČR po spáchání trestné činnosti žákem/ z jiného mimořádného důvodu, kdy je ohrožena bezpečnost nebo zdraví žáka, zaměstnance školy či jiné přítomní osoby/při ohlašovací povinnosti

Šetření a výslech policí

Příchod Policie ČR do školy

1. Zaměstnanci školy se snaží s Policí ČR o maximální spolupráci, vzájemný respekt a vstřícnost. U šetření policie je vždy přítomen ředitel školy nebo zástupce ředitele školy. Pokud to není možné, je o něm alespoň ihned informován např. telefonicky.
2. Policista je povinen prokázat se – stejnokrojem s identifikačním číslem nebo služebním průkazem nebo odznakem služby kriminální policie.
3. V případě pochybností o totožnosti policisty si zaměstnanec školy toto ověří telefonickým dotazem na pracovišti policie.
4. Ředitel školy nebo jeho zástupce seznámí policii s předmětem policejního úkonu, upřesní důvod jejich přivolání do školy.

Pravidla výslechu žáka Policí ČR

1. Policie může vyžadovat podání vysvětlení, provádět výslech, předvolat nebo předvést žáka i mimo školu. Výslech se provádí zpravidla policisty v občanském oděvu, převezení za použití civilního vozidla.
2. Pokud není přítomen ZŘŠ či ŘŠ, zajistí jiný pedagog dohled dospělou osobou po celou dobu služebního zákroku i služebního úkonu, a to i v případě, že je proveden ve škole. Písemně je zaznamenáno jméno, číslo policisty, jméno žáka a datum. Pokud je žák vyslýchán mimo prostory školy, je o ukončení procesu předán zpět do školy nebo je předán zákonnému zástupci.
3. Vyrozumění zákonných zástupců provádí policista předem, u osoby mladší 15 let informuje také orgán sociálně právní ochrany dětí, v případě, že tak neučinil, informuje zákonné zástupce třídní učitel/VP, MP, ŘŠ či jiný kompetentní pedagog – o způsobu vyrozumění se domluví s policistou.
4. Policista může úkon provést i v případě, že rodiče nelze telefonicky zastihnout a provedení úkonu nelze odložit. V případě, že by vyrozuměním rodičů bylo mařeno vyšetřování, vyrozumí škola zákonného zástupce bezprostředně po souhlasu policie. Podle zákona mohou být mladiství vyslýcháni i bez účasti osob vykonávajících dohled nad nezletilými.
5. Na požádání policie ředitel školy poskytne vhodnou místnost k šetření situace ve škole, zajistí pedagogický dozor. Osoby přibrané k výslechu (dozor) mohou navrhnout odložení úkonu na pozdější dobu a v průběhu provádění takového úkonu navrhnout jeho přerušování

přístupu apod., např. fyziologická potřeba, příjem potravy, tekutin, únava a „přetažení“, přecitlivělost na různé podněty jako zvuky, světlo, barvy, pachy, doteky, nepohodlí, změny aktuálního zdravotního stavu, či jiných faktorů, které ovlivňují jeho aktuální naladění):

Doporučený postup prevence vzniku problémových situací (postup zpracován na základě osobnostní charakteristiky žáka viz „Popis obtíží žáka“ a dle doporučení školského poradenského zařízení, součástí plánu je „záznamový arch“ sloužící jako podklad pro vyhodnocování vhodně nastavených opatření pro prevenci vzniku nevhodného chování žáka, problémového chování či problémové situace):

Doporučený postup v případě, kdy problémová situace nastala (obsahuje popis konkrétních kroků při vzniku nevhodného chování, problémového chování či problémové situace, vymezení kompetencí a odpovědnosti jednotlivých zaměstnanců, včetně přesného stanovení podmínek kdy a za jakých okolností škola žádá o pomoc jiné odborníky, např. linku 155):

Záznamový arch

Datum /čas	Co se stalo/průběh problémové situace	Kdo byl kontaktován/kým/čas	Poskytnutá opatření	Vyhodnocení

Podpisy informovaných osob (všech, kteří jsou s žákem v interakci v době jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení):

Podpis žáka:

Podpis zákonného zástupce/kontaktní osoby v případě zletilého žáka:

Místo, datum: 30. 10. 2022

Zpracoval/a:
Podpis ředitele školy:

Ve Vranovicích dne 30. 10. 2022
Mgr. Jana Masaříková, metodik prevence

Základní škola a Mateřská škola Vranovice,
příspěvková organizace
Masarykova 178, 691 25 Vranovice
IČ: 68729928
tel.: 519 433 110